

Randvoorwaarden preventief en omgevingsgericht werken

Door: Annelies Kassenberg

2015

Wat is er voor nodig om preventief en omgevingsgericht te kunnen werken? Aan welke randvoorwaarden moet zijn voldaan zodat professionals op deze manier kunnen werken? Deze vraag is aan verschillende betrokkenen rondom CJG's voorgelegd. Zo is er gesproken met de bestuurders van verschillende betrokken instellingen (COP-groep, GGD, MJD), lector, dean van de Hanzehogeschool en een beleidsmedewerker van de gemeente Groningen. Daarnaast zijn er gesprekken gevoerd met de professionals en enkele ouders in de wijken Zuid, Oosterpark en Beijum.

De volgende randvoorwaarden zijn van belang:

1. Vrijheid/ ruimte

Preventief en omgevingsgericht werken is improviseren. Professionals hebben daarvoor vooral een vrij speelveld nodig, maar wel met duidelijke kaders. Het werk en de aanpak ligt van te voren nooit vast. Daarom vraagt preventief en omgevingsgericht werken om een ruime opdracht waarbij er geen strakke resultaatverplichtingen gelden. Professionals zijn binnen die opdracht zelfsturend (kunnen bv. hun eigen tijd indelen) en worden daarin gefaciliteerd door hun leidinggevend. Tijd speelt daarin een belangrijke rol. De professionals hebben tijd nodig om de omslag te maken naar deze andere manier van werken, maar hebben ook tijd nodig om te signaleren en de situatie rond een gezin in kaart te brengen.

2. Leiderschap

Preventief en omgevingsgericht werken, en inherent daaraan de interdisciplinaire samenwerking tussen professionals, doet een sterk beroep op de leidinggevend binnen de verschillende instellingen. De leidinggevend moeten een integrale opdracht krijgen waarmee zij het preventief en omgevingsgericht werken mogelijk maken. Dat voorkomt dat professionals in de spagaat terecht komen tussen de eigen organisatie en het CJG. Concreet betekent dat dat leidinggevend professionals uit verschillende disciplines met elkaar verbinden en ook enige zeggenschap krijgen over professionals die niet in de eigen organisatie werkzaam zijn. De leidinggevend moeten duidelijk zijn over de ruimte die de professionals hebben (zie punt 1) zodat er interdisciplinair kan worden gewerkt. Professionals weten daarmee wat hun rol is en welke verantwoordelijkheden zij hebben, maar ook wat de rol en verantwoordelijkheden van anderen binnen het CJG zijn.

3. Infrastructuur

Preventief en omgevingsgericht werken is wijkgericht werken. Een goede infrastructuur op wijkniveau moet dat faciliteren. Dat betekent dat de professionals zicht moeten hebben op de sociale kaart (praktische informatie, instellingen, adressen, producten) van de wijk waar zij werken. Professionals kunnen binnen een wijk werken als glashelder is wie het mandaat heeft, welke middelen er beschikbaar zijn, met welke mensen gewerkt wordt en vanuit welk beleidskader. Het gaat erom dat er samenhang is tussen de verschillende voorzieningen, bij voorkeur tot uitdrukking komend in één (pedagogisch) wijkplan.

4. Kennis

Zowel specifieke kennis vanuit de eigen discipline, als ook een brede basiskennis van de wijk en de buurt vormen de basis van waaruit professionals preventief en omgevingsgericht kunnen werken. Professionals hebben kennis vanuit hun eigen specialisme, en kennen professionals uit andere disciplines, zonder dat zij doorslaan in de brede basiskennis van aangrenzende werkvelden en disciplines. Deze (T-shaped) professional vormt een goede samenwerkingspartner. Maar, daar moet ook in geïnvesteerd worden. Investeren in scholing /coaching en in nieuwe methodieken.

5. Betrokkenheid / samenwerken

Professionals die preventief en omgevingsgericht werken kunnen dat niet alleen. Zij hebben daarvoor een (interdisciplinair) team nodig. In dat team werken bij voorkeur professionals vanuit verschillende disciplines samen (T-shaped team). Binnen zo'n team zijn onderling vertrouwen en veiligheid de sleutel tot een goede samenwerking. De professionals moeten vanuit die goede basis onderlinge verbindingen tot stand brengen en afstemmen wat ieders rol is. Deze afstemming leidt er bijvoorbeeld toe dat het helder is wie doorverwijst naar specialistische zorg. Continuïteit en stabiliteit in een team is daarbij belangrijk. Mensen moeten iets met elkaar opbouwen en weten wie zij kunnen benaderen voor bepaalde zaken, ook als zij vanuit verschillende organisaties werken. In het bijzonder verdient de rol van vrijwilligers binnen de teams aandacht. Een goed evenwicht tussen beide partijen en onderling vertrouwen, waardoor professionals zaken kunnen overlaten aan vrijwilligers, is belangrijk.